

[Gert Petersen.]

den afstemning, som skete i De Forenede Nationer. Jeg ved ikke, om statsministeren ønsker at kommentere det.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om børne- og ungdomsforsorg. (Ændrede tilskudsregler for daginstitutioner).

(Lovforslaget (nr. 46) findes i tillæg A. sp. 843, fremsættelsen i tidenden sp. 806).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Albertsen: Da vi den 12. marts i år — det var 3 dage før Cæsars dødsdag — beskæftigede os med denne lovgivning, tror jeg også, vi næsten begyndte at skrive dødsattesten for den regering, der dengang havde magten her i landet. Jeg var dengang forholdsvis optimistisk med hensyn til disse muligheder, og det viste sig, at denne optimisme var berettiget.

Vi stemte om en lovgivning, hvor udgangspunktet var, at der skulle opnås besparelser, og disse besparelser skulle opnås ved, at forældre skulle betale større bidrag for deres børn på vuggestuer, i børnehaver og fritidshjem.

Under det udvalgsarbejde, der var gået forud, var der sket forskellige ændringer med lovforslaget. F. eks. havde man tidligere overladt til kommunernes skøn, om de ville yde friplads, når det drejede sig om folk i visse indtægtsgrupper. Dette „kan“, som var retningslinjen, blev ændret til ordet „skal“, og det har utvivlsomt rundt omkring i mange kommuner influeret på ydernes form, og jeg skal ikke undlade at sige, at fra forskellig side er der kommet materiale frem, som godt kunne tyde på, at denne ændring måske ikke var helt velmotiveret, uanset de bedste intentioner på dette område. Jeg tror, at det er en af de ting, vi skal beskæftige os lidt med i socialudvalget, når lovforslaget her kommer til behandling d. 6.

Det, der var udgangspunktet, var altså ønsket om en besparelse og en flytning af udgifterne, således at forældrene skulle be-

tale mere. Dette forslag hang sammen med andre tilsvarende foranstaltninger: man fratog dem over 80 år et særligt tillæg, man forhøjede betalingen for fritidsundervisning m. m. Det var altså et led i en lang række nedskæringsforslag. Efter at man fra forskellig side er blevet konfronteret med resultaterne af denne lovgivning, må man nok sige, at det er tvivlsomt, om der er tale om en besparelse, måske snarere tale om en merudgift.

Der har fra en enkelt kommune været nævnt tal, som kunne give en forventning om, at det i stedet for en besparelse på 50 mill. kr. måske snarere var blevet en merudgift på 100 mill. kr. Det er der nok grund til at få afklaret nærmere. Jeg har på det seneste fået at vide, at der ikke bliver tale om så store tal, men efter alt at dømme er besparelsen nok røget ud i den blå luft, ikke som følge af den daværende ministers ønske, men som følge af de ændringer, der blev foretaget i udvalget. Det var dog ikke anderledes, end at da lovforslaget var til tredje behandling her i tinget, blev tallet, besparelsen på 50 mill. kr., stadig væk opretholdt.

Siden da er der så sket disse forhøjelser rundt omkring, og det har givet anledning til stærk reaktion og megen utilfredshed. Nu står vi altså ved en afgørelse, som stiler mod at vende tilbage til den form for refusion, der blev ydet indtil revisionen i foråret.

Man kunne måske overveje, når der nu er økonomisk og politisk vilje — og jeg takker socialministeren og økonomiministeren, fordi de har vist denne politiske vilje og denne forståelse for dette problem — om man skal vælge den vej, som her er foreslået med en ændring af statsrefusionen, eller man måske snarere skulle betræde den vej at forhøje indtægtsgrænserne for at få halve og hele fripladser. Jeg tror, at den vej, man her peger på konkret, er mere realistisk, ellers ville man nok komme ud for debatter om, hvorvidt det nu var rimeligt at give fripladser, når folk måske var kommet op på relativt pæne indtægter. Men også disse ting kan vi selvfølgelig tale om i udvalget; jeg tror, at ministeren er indforstået med, at man drøfter disse ting.

Jeg glæder mig over den linje, som dette lovforslag er udtryk for, og jeg er overbevist om, at den strid, der var i foråret, da man drøftede og tog stilling til disse ting, er for-

[Albertsen.]

bi, således at der nu vil være tale om tilslutning. Det var jo karakteristisk, at de tre ordførere for venstre, konservative og radikale i og for sig alle sammen beklagede, at man måtte tage det skridt, ja, endog gav udtryk for, at det snarere var den stik modsatte vej, man skulle gå, men alligevel valgte de under ansvarets tunge byrde at stemme for revisionen. Nu kan de drage vejret lettere, og samvittigheden kan blive bedre ved, at de tager et andet standpunkt i dag. Det går jeg ud fra bliver kendsgerningen.

Jeg kan anbefale, og jeg tror, vi kan love ministeren et hurtigt udvalgsarbejde.

Lis Møller: For mange af os var det ikke med nogen større glæde eller synderlig begejstring, at vi i foråret gennemførte, at forældre med børn i forebyggende børneinstitutioner skulle betale 5 pct. mere til institutionernes drift for børnenes pleje og pasning. Vi stemte alligevel for lovforslaget, fordi den daværende regering anså det for en bydende nødvendighed at dæmpe statens udgiftsstigninger, så de offentlige udgifter blev tilpasset landets økonomiske stilling.

Der stod megen strid om den sag, og for mit eget vedkommende stemte jeg kun for lovforslaget, fordi jeg virkelig var overbevist om, at besparelsespolitikken var en nødvendighed, og fordi det lykkedes at få lovforslaget affattet sådan, at det ikke blev udtryk for nogen social tilbagegang. Hvor der hidtil var ydet hel friplads for indtægter under 15.000 kr., forhøjedes grænsen til 20.000 kr. For halv friplads var grænsen tidligere 30.000 kr., den blev ændret sådan, at der for indtægter mellem 20.000 kr. og 30.000 kr. gives $\frac{3}{5}$ friplads og for indtægter mellem 30.000 kr. og 40.000 kr. $\frac{2}{5}$ friplads. Vi fik søskenderabatten hævet fra 3.000 kr. til 3.500 kr., og det blev gjort til en pligt for kommunerne at give friplads, ved at ordet „kan“ blev ændret til „skal“. Det anså jeg for noget meget væsentligt, og det var længere, end man var nået under nogen tidligere regering.

Jeg synes også hele tiden, vi skal huske på, at det i realiteten er et meget lille beløb, forældrene betaler i timen for at få deres børn passet og plejet af dygtigt uddannet og samvittighedsfuldt personale, og at de for-

ældre, som har deres børn i institution, er privilegerede, så længe behovet for forebyggende børneinstitutioner langtfra er dækket.

Jeg må complimentere socialministeren, fordi hun så kort tid efter sin tiltrædelse kan bedømme landets økonomiske stilling så meget mere optimistisk, at hun føler sig i stand til at foreslå den i foråret gennemførte besparelse helt ophævet og endda med bibeholdelse af det øgede antal fripladser, som gennemførtes i foråret som delvis kompensation for besparelsen. Jeg formoder, at det ikke ville være muligt for socialministeren at fremsætte lovforslaget, medmindre hele regeringen er enig med hende i det optimistiske skøn, der er lagt for dagen, for jeg går ud fra, at det er en helt urimelig tanke, at lovforslaget er fremsat af ministeren, fordi den socialdemokratiske ordfører i foråret var så letsindig at love besparelserne ophævet, så såre hans parti fik regeringsmagten. Sådan handler den regering ikke, som for nogle uger siden brød Danmarks internationale forpligtelser angiveligt på grund af landets vanskelige økonomiske situation. Det ville være for letsindigt.

I mellemtiden har vi fået budgetministerens finanslovforslag for 1972-73 forelagt, og det viser så kolossale udgiftsstigninger, at man må håbe på, at det går an. Jeg formoder, at det her fremsatte lovforslag skal dækkes af den meget store lovreserve på ca. 700 mill. kr., som budgetministeren har afsat. Skulle jeg tage fejl, vil jeg gerne retledes.

Ikke mindst når man tænker på de enorme udgiftsstigninger, finanslovforslaget rummer, er det den konservative folketingsgruppes opfattelse, at man med dette lovforslag begiver sig ind på en meget letsindig linje, som kan komme til at svie slemt til regeringen siden hen, om den kommer til at sidde længe nok til at mærke svien. For fra 1. april 1973 er indtægten fra særtolden bortfaldet, og så bliver det nu ikke så rart at sidde med alt for store udgiftsstigninger, som der skal skaffes dækning for. Men så langt har man vel ikke tænkt; det er jo ikke kun Ludvig XV af Frankrig, der levede efter parolen: efter os syndfloden.

Men da socialministeren nu er i den meget heldige situation at have fået budgetministeren til at punge ud med 50 mill. kr., så

[Lis Møller.]

føler jeg trang til at spørge hende, om hun inden for sit store embedsområde virkelig føler, at det er vigtigst at anvende 50 mill. kr. lige netop på dette område. Det afgørende kan jo heller ikke i den forbindelse være, hvad socialdemokratiet måtte have lovet, det afgørende for ministeren og for folketinget må være at finde ud af, hvor 50 mill. kr. kan gøre størst nytte.

For mit eget vedkommende må jeg sige, at jeg synes, de ville gøre større nytte inden for åndssvageforsorgen, hjælpen til psykotiske børn, til spastisk lammede, i det hele taget til handicappede børn og unge.

Jeg kan heller ikke lade være at tænke på, om vi ikke med disse midler, som regeringen altså mener vi har til rådighed, kunne gøre en nok så betydelig indsats ved at tage nogle af de børn til Danmark i en overgangsperiode, som i dag lever i krig, nød, sult, snavs og elendighed, f. eks. i Bengalen eller i Vietnam. Terre des hommes har børnebyen parat, har personalet parat, men de har ikke nogen penge. En indsats til fordel for disse ulykkelige menneskeskæbner kunne måske endda være med til at bidrage til afspændingen i verden og give vort land en smukkere position ude omkring. Jeg nævner denne tanke for socialministeren, som jeg håber vil overveje den nøje.

Må jeg endelig sige, at perspektivplanen viser os, at specielt på det område, der her drøftes, altså forebyggende børneinstitutioner, vil statens udgifter i de kommende år vokse mere end på noget andet område simpelt hen på grund af den totale ændring i det nedarvede familiemønster, som finder sted i disse år. Måske ikke mindst på grund af dette bør man tænke sig om, inden man indlader sig på at forøge statens udgiftsandel på dette område og formindske forældrenes.

Som det fremgår af det, jeg her har sagt, er den konservative folketingsgruppe meget betænkelig ved at følge socialministeren, men vi er naturligvis rede til en grundig udvalgsbehandling. Jeg må dog sige, at jeg synes, det ville være rigtigst, om vi i socialudvalget satte os ned og gav os til virkelig at kulegrave problemerne for at finde frem til, hvor de 50 mill. kr. gør bedst gavn i det sociale system, og jeg vil med glæde i et

samråd med socialministeren komme med forslag.

Nathalie Lind: Socialministeren fremlægger her et forslag om, at de forbedrede fripladsregler, som den tidligere regering gennemførte i foråret, skal bevares, og samtidig skal forældrebetalingen i børneinstitutionerne nedsættes fra 35 til 30 pct. mod en tilsvarende forhøjelse af statens udgifter, der i lovforslaget er anslået til 50 mill. kr. Men vi må være opmærksomme på, at det i de kommende år vil blive et tal, der stiger i takt med stigningen i antallet af børneinstitutioner.

Dette lovforslag kommer, samtidig med at man i finanslovforslaget opererer med fortsat stigende udgifter til oprettelse og drift af daginstitutioner for børn. Fra venstres side er vi enige i, at den stærke vækst i antallet af daginstitutioner, der skete i den forrige regerings tid, hvor pladsantallet vel blev forøget med omkring 50 pct., bør fortsætte. Jeg forstår af finanslovforslagets tal, at man forudser en nogenlunde tilsvarende stigningstakt som i de forløbne år, og vi accepterer altså de stigende udgifter, der er forbundet med udvidelsen af institutionspladser. Men vi mener ligesom i foråret, at der fortsat er brug for at søge en begrænsning af stigningen i de offentlige udgifter. Derfor var det, vi med fornøden social hensyntagen gennemførte forhøjelsen af forældrebetalingen, som socialdemokratiet nu vil ophæve.

Når vi skal vurdere denne handling, må vi være opmærksomme på, at det er en lettelse til gavn specielt for de grupper af forældre, der har været så heldige i dag at have fået en institutionsplads for deres barn, og omvendt til skade for dem, der står på venteliste. Jo mindre de, der har fået en daginstitution, skal betale, des større må forskelsbehandlingen blive over for dem, der stadig venter på at få en plads til deres barn, og som derfor må klare sig med ofte både dyrere og dårligere løsninger.

Vi har fortsat den opfattelse, at den økonomiske situation tilsiger, at der udvises tilbageholdenhed med de offentlige udgifter, og derfor føler vi ikke, at tiden nu er inde til at gennemføre lettelser også for familier, som har fra 50.000 kr. og opefter i indtægt.

[Nathalie Lind.]

Vi hørte i går i tv, at boligministeren kommer med et forslag om at lempe grænserne for boligsikringen og lade den gå op til omkring 59.000 kr.s indtægt. Selv om der, som man har kunnet læse i aviserne, har været trusler om demonstrationer fra forskellige pressionsgrupper, finder vi alligevel ikke, at det er den rigtige handling at foretage i dette øjeblik.

Der står i bemærkningerne, at der er et påtrængende socialt og pædagogisk behov for denne ændring. Jeg tror, vi er mange i denne sal, der kunne påvise andre områder, hvor der var større og mere påtrængende sociale behov.

Ændringen skal i øvrigt efter lovforslaget ses i lyset af socialdemokratiets principielle ønske om, at ophold i børneinstitutioner må være gratis. Vi diskuterede det i foråret, men vi kan vist alle være enige om, at en sådan ændring vil kræve så betydelige udgifter, at det ikke er det først fornødne, der er tale om her. Ligegyldigt hvilken dækningsgrad vi forudsætter, ved vi, at det er milliardbeløb, der i så fald skal ofres på drift af daginstitutioner. Vi finder fra venstres side, at vi tjener den sag, vi vel kan være enige om: en bedre dækning med institutionspladser, bedst ved først og fremmest at anvende de økonomiske midler til at foretage udbygning af pladserne.

Inden vi tager store principbeslutninger om, hvordan det skal være i fremtiden, vil vi gerne have med ind i vurderingen, om ikke et større børnetilskud, specielt til de mindste børn, var en mere hensigtsmæssig ordning end et større tilskud til institutionen.

Men alt dette ligger som sagt ud i fremtiden. Det nære er, hvilken holdning vi skal indtage for at skabe rimelige kår for befolkningen i dag, hvor vi har en dækningsprocent for børnehaver, hvor den er højest, på ca. 20. Derfor må jeg sige, at det undrer mig, hvis socialdemokratiet virkelig i denne situation vil hævde, at der er et påtrængende socialt behov for at give lettelse også til de vellønnede akademikærgæstpar. Det stemmer ikke helt med de udtalelser, man kan høre fra socialdemokratiet om, at lønforskellen vist er blevet for stor mellem de højt- og de lavtlønnede her i samfundet. Mon ikke mange lavtlønnede vil undre sig

over, at socialdemokratiet her vil indføre økonomiske lettelse også for de bedst stillede grupper?

Jeg har en enkelt bemærkning i øvrigt til ministerens forslag om, at udgifterne ved tandplejen nu også skal betales af staten. Det undrer mig, når der tales om, at det skal ses i forbindelse med en kommende udbygning af skoletandplejen. Skoletandplejen skal mig bekendt bekostes af kommunerne. Jeg ved, at det var et meget lille beløb, man oprindeligt mente den forebyggende tandpleje i børneinstitutionerne ville koste; jeg ser, der er tale om noget større tal nu, men vi kan vel få en forklaring på det i udvalget.

Vi er fra venstres side, som det er fremgået af det, jeg har sagt, kritisk indstillet over for dette lovforslag, også fordi vi ved, at der i de kommende år er andre områder, hvor der er større behov for en indsats. Her binder man sig, som fru Lis Møller nævnedes, også for en periode, hvor indtægterne fra importtolden er bortfaldet, til stigende offentlige udgifter.

Vi har ikke set budgetforslagene; vi ved ikke, hvordan udviklingen i de enkelte fagministeriers budgetter vil blive i de kommende år. Jeg har set af finanslovforslaget, at man budgetterer med en stigning i udgifterne til uddannelse af personale til børneinstitutioner. Det er jo også en ting, der må følge med op, hvis man vil realisere det, man ønsker: at få gode institutioner for børnene. Når regeringen har taget beslutning om at anvende disse 50 mill. kr., kunne det nok være interessant i udvalget at få en nærmere oplysning om, hvordan den planlagte udvidelse af uddannelseskapaciteten står i forhold til den forventede stigning i antallet af pladser.

Som sagt: tilslutning til forslaget skal man ikke vente fra venstres side, men vi vil i udvalgsarbejdet søge at få dets virkninger nærmere vurderet, og hermed mener jeg også, hvilke virkninger det har i forhold til den øvrige udvikling på det sociale område.

Ole Vig Jensen: Da mit partis ordfører, fru Grethe Philip, er forhindret i at være til stede, skal jeg fremsætte nogle bemærkninger til lovforslaget.

Under den forrige regering skete der en betydelig omlægning af forældrebetalingen

[Ole Vig Jensen.]

på daginstitutionerne, idet man udvidede området for hele og delvise fripladser og desuden gjorde det obligatorisk for kommunen at yde friplads efter lovens regler. Samtidig ændrede man refusionsreglerne således, at forældre med indkomster på over 40.000 kr. selv kom til at bære en større del af udgifterne. Det var altså en omlægning med betydelig fordel for forældre med små indkomster. Det står i øjeblikket hen, hvorledes de samlede økonomiske virkninger bliver for staten af de ændringer, der blev foretaget sidste forår. Et spørgsmål herom er netop stillet i folketingets socialudvalg, men er endnu ubesvaret.

Nu foreligger der lovforslag om, at man med bibeholdelse af de nylig indførte forbedringer af fripladsreglerne skal sætte forældrebetalingen ned, og dette vil medføre ekstra udgifter for staten i en størrelsesorden af ca. 50 mill. kr. Det radikale venstre mener ikke at have mulighed for at vurdere, om der på længere sigt er samfundsøkonomiske muligheder for en udgiftsforhøjelse for staten af denne størrelse netop på dette sociale område. Før vi tager stilling hertil, ønsker vi at afvente de budgetforslag, økonomi- og budgetministeren har bebudet. Men vi kan dog sige, at vi har bemærket, at ministeren gentagne gange har påpeget nødvendigheden af at holde stærkt igen på de offentlige udgifter.

Skulle der imidlertid være mulighed for ud over de ekstra bevillinger, der vil følge i kølvandet af en betydelig og meget ønskelig udvidelse i antallet af børneinstitutioner, alligevel at disponere over 50 mill. kr., stiller vi os på forhånd skeptiske over for, om det netop er de økonomiske bedre stillede forældre, der er så privilegerede at have fået plads til deres børn i dagbørneinstitutionerne, som yderligere skal begunstiges, hvilket dette forslag ikke kan undgå at resultere i. Det blev i marts 1971 i socialudvalget oplyst, at der for de pågældende aldersgrupper af børn kun var vuggestuedækning for 5 pct., børnehavedækning for ca. 19 pct. og fritidshjemsdækning for 3 pct. Det er endvidere oplyst, at forældre til børn i børnehaver kun betaler ca. 25 pct. af samtlige udgifter ved en børnehaveplads. Der er altså tale om et betydeligt privilegium for de heldige forældre. Vi ved, at der er lange ventelister

af forældre, for hvem det er overordentlig vigtigt at få en børnehaveplads eller anden anbringelse af deres børn, og vi ved, at det af pædagogiske grunde er betydningsfuldt hurtigt at få oprettet endnu en lang række dagbørneinstitutioner, ikke mindst i de spredt bebyggede områder af landet.

Perspektivplanredegørelsen har tydeligt vist, at vi må prioritere. Der er en lang række behov, hvis dækning vi mener bør gå forud for det, som lovforslaget sigter på. Jeg kan f. eks. nævne en hurtig aftrapning af ventelister med forbedring og udbygning af dagplejeordninger, udbygning af uddannelseskapaaciteten for daginstitutionernes personale og endelig bedre mulighed for i det hele taget at finde frem til og støtte de truede eller på anden måde skadede børn.

Jeg tror, socialministeren er bukket under for en hetz fra en pressionsgruppe, der i forvejen er privilegeret. Det var den gruppe, der var med i protestaktionerne i forbindelse med den sidste ændring af loven, og som hævdede, at nu ville omlægningen af forældrebetalingen være skyld i, at vi ville få flere nøglebørn, at daginstitutionspladser ville komme til at stå tomme, og endelig at det som følge ville få en uheldig indflydelse på udbuddet af kvinder på arbejdsmarkedet. Skal vi nu bagefter realistisk vurdere disse drastiske udtalelser, må det vist erkendes, at de fremførte påstande ikke kom til at holde stik. Jeg er ikke bekendt med udmeldelser af børn i vore daginstitutioner af nævnte grunde. Jeg har tværtimod opfattelsen af, at presset på vore daginstitutioner er stærkere end nogen sinde. Kødannelsen er fortsat udtalt.

Vi er som sagt meget skeptiske over for forslaget, men vi ønsker gerne i udvalget at deltage i en mere dybtgående drøftelse af, hvordan vi kan komme frem til større ligestilling mellem forskellige forældregrupper med små børn, såvel som af mulighederne for at få dem anbragt på forsvarlig og pædagogisk rigtig måde og af de økonomiske byrder, en sådan anbringelse medfører for forældre i de forskellige dele af landet. Derfor deltager vi gerne i et udvalgsarbejde om disse spørgsmål.

Kurt Brauer: Der står til slut i bemærkningerne, at lovforslaget som helhed vil medføre en merudgift på ca. 50 mill. kr. Det

[Kurt Brauer.]

er rimeligt at anføre dette beløb, for der skal jo være orden i regnskaberne. Men jeg må understrege, også foranlediget af de borgerlige ordførere, som har været heroppe, at der alene er tale om en bogholderiteknisk bemærkning, når der står, at det koster ca. 50 mill. kr. Jeg tvivler stadig og meget stærkt på, at man kan regne omkostningerne ved opretholdelsen af daginstitutioner som en forringelse af samfundets ydedygtighed, af dets produktionsevne. Jeg tror tværtimod, at samfundet vil komme til at tjene på at gennemføre gratisprincippet til bunds. I vinkeligheden ville Danmark blive et rigere land, hvis vi fik gennemført gratisprincippet. Det ville det alene ved, at vi på den måde fik dette socialt og pædagogisk meget vigtige indført. Men vi ville også simpelt hen kynisk kunne beregne, at så og så mange flere mødre og fædre ville kunne deltage i produktionen til gavn for os alle sammen. De ville komme ud og blive skattebetalere, og vi ville hente pengene ind igen. Det borgerlige regnestykke med, at det er en udgift, er rigtigt rent bogholderiteknisk, men det er en statisk og en snæver måde at betragte samfundshusholdningen på.

At gå den modsatte vej af det, der nu foreslås, hvad den borgerlige regering altså gjorde, er efter min mening udtryk for en visnepolitik. Her har vi det første skridt på vejen mod et mere dynamisk syn på daginstitutionerne, og socialistisk folkeparti må selvfølgelig efterlyse videre skridt. Hvis ministeren vil indrømme, at der faktisk kan tjenes penge ad denne vej, kan det ikke vare længe, før vi får det helt overstået og får denne kopskat på daginstitutioner fjernet totalt.

Jeg er ligesom tidligere ordførere tilfreds med, at det lille ord „kan“ blev ændret til „skal“, og det er rart, at ministeren i sin iver efter at føre loven tilbage til det præ-Nathalie Lindske stadiet ikke har ført det tilbage igen dér. Der var dog noget, som godt kunne få lov at blive stående.

Jeg har også bemærket med tilfredshed, at udgifter til lægetilsyn og tandpleje nu igen skal dækkes af staten. Jeg har forskaffet mig cirkulæret af 2. december 1965 om lægetilsyn med børn i anerkendte daginstitutioner under børne- og ungdomsforsorgen. Jeg har læst lidt på det og finder i og for sig,

at det ser både pænt og effektivt ud. Jeg kunne bare godt lide at vide, om det nogen sinde er blevet undersøgt, i hvilken udstrækning dette cirkulære følges strikte. Hvilke resultater har det givet, at børnene er blevet undersøgt? Jeg har hørt enkelte rygter om, at sådanne undersøgelser sker på meget lemfældig vis. Jeg kunne godt tænke mig, at der engang til socialudvalget kunne fremskaffes et materiale, der viste, i hvilken udstrækning dette cirkulære bliver fulgt.

Endelig et sidste ønske, som jeg har haft lejlighed til at omtale nogle gange — det er også foranlediget af den radikale ordfører, som med rette siger, at der stadig er et stort pres på vore daginstitutioner: jeg har forestillet mig, at man kunne begynde at arbejde med at lave en slags officielle køer på dette område. Jeg kunne forestille mig en central børnehaveformidling i København, så man kun havde ét sted at søge plads til sit barn. Der er mødre, som arbejder i den ene ende af byen og bor i den anden ende af byen, og som i dag alene kan søge børnehavetil deres barn lige omkring bopælen. Hvis man havde en central børnehaveformidling, ville man som den dårligste løsning kunne tilbyde moderen en børnehavemplads på den rute, som moderen må tilbagelægge mellem hjem og arbejdsplads, som den næstbedste løsning en børneinstitutionsplads lige i nærheden af arbejdspladsen og som den bedste løsning selvfølgelig en institutionsplads i nærheden af hjemmet. Jeg tænker mig, at noget sådant kunne laves, men der er ligesom ikke åbnet mulighed for det i lovgivningen. Der er aldrig rigtig nogen, der har søgt at inspirere kommunerne til det. Jeg mener, at en sådan officiel kødannelse dels ville medføre meget større retfærdighed, dels meget større smidighed ved tildelingen af institutionspladser. Jeg tror, det er overordentlig tilfældigt, hvilke børn der i dag får adgang til vore daginstitutioner.

Vi har ikke andet at sige, end at vi meget gerne medvirker til en hurtig og effektiv behandling af dette forslag i udvalget.

Socialministeren (Eva Gredal): Jeg vil gerne takke både de ordførere, der har givet tilslutning, og de ordførere, der er kommet med kritiske bemærkninger til dette lovforslag. Jeg kan sige, at det selvfølgelig er den

[Socialministeren.]

samlede regering, der står bag dette lovforslag. Vi mener, det er vigtigt, at denne del af familierpolitikken bliver ændret i denne retning. Ved at fremsætte dette lovforslag har vi ikke taget afstand fra, at også andre grupper skal hjælpes. Vi er enige om, at mange andre grupper også trænger til hjælp.

Der er stillet mig en række spørgsmål, som jeg skal redegøre for i udvalget. Til den radikale ordfører vil jeg lige sige, at jeg ikke er bukket under for pressionsgrupper om dette lovforslag. Jeg tog det op, straks jeg blev minister. At det faldt sammen med, at der var pressionsgrupper udefra, der begyndte at tale om nye demonstrationer, er et tilfælde. Jeg satte straks, da jeg blev minister, en undersøgelse i gang over, hvad de fripladser kostede, som blev indført under den forrige regering. Jeg mener, at det er en udmærket fripladsordning, og jeg har lige i dette øjeblik fået oplysning om fra socialstyrelsen — det er tal, vi skal se nærmere på i ministeriet — at det ser ud til, at fripladsordningen koster ca. 20 mill. kr. og ikke, som der er skudt på rundt omkring i aviserne, ca. 100 mill. kr. Vi skal kikke nærmere på disse tal i socialministeriet, før vi kan sige, at vi er helt enige i de 20 mill. kr. Tallet er som sagt lige kommet.

Til hr. Kurt Brauer vil jeg sige, at jeg er meget positivt indstillet over for opbygningen af en central kødannelse. Jeg tror, det kan lette lidt på planlægningen, også fordi folk i dag er skrevet op til børnehavempladser et utal af steder, så de ventelister, vi kender, måske ikke er så realistiske, som de burde være. Det kunne de blive, hvis vi fik et centralt oplysningssted, vi kunne tage tallene fra.

Økonomi- og budgetministeren (Per Hækkerup): Der har i debatten været gjort nogle bemærkninger af mere almen økonomisk-politisk karakter, som jeg naturligvis i høj grad værdsætter. Det er, som om der i hvert fald hos et par af oppositionspartierne er en

umættelig lyst til at tage hul på finanslovdebatten, inden den starter. Det skal man være særdeles meget velkommen til. Jeg værdsætter også fru Lis Møllers meget vide perspektiver; når vi her diskuterer problemer, der vedrører verdensfreden og Danmarks økonomiske fremtid, har vi jo fået de helt store perspektiver i vores debat. Jeg er dog ikke sikker på, at lovforslaget kan bære så vide betragtninger, men vi kan måske ved anden lejlighed diskutere dem.

Fru Lis Møller mente, at dette lovforslag var udtryk for et optimistisk skøn over landets økonomiske situation. Det tror jeg ikke man kan sige. Det er et led i en familierpolitisk linje, og hvis man ud fra en generel økonomisk betragtning skal bestræbe sig for, at erhvervslivet kan blive forsynet med den fornødne arbejdskraft — det håber vi bliver nødvendigt, når vi har overstået de nuværende højere arbejdsløshedstal — er det betydningsfuldt, at de grupper, der her er tale om, især gifte kvinder med udearbejde, får sådanne vilkår, at de animeres til at fortsætte et arbejde, der svarer til deres uddannelse og deres lyst. Jeg havde egentlig ventet, at fru Lis Møller ville have accepteret det synspunkt, men det forstår jeg er ikke tilfældet. Man skal som sagt se lovforslaget som et led i en familierpolitik, der har et videre sigte.

Fru Lis Møller gjorde også nogle bemærkninger om de kolossale udgiftsstigninger, vi kan forvente som følge af dette lovforslag. Jeg skal ikke kunne sige, hvor store udgiftsstigningerne vil blive, det får vi lejlighed til at drøfte i de kommende måneder. Men hvis udgiftsstigningerne bliver kolossale, er det jo kun, fordi det lykkes at kalde en veluddannet arbejdskraft frem her, som jeg forstår erhvervslivet gang på gang sukker efter at få kaldt frem, og det vil igen give en indkomststigning hos den samlede befolkning, som gør det muligt at bære de i forhold til denne indkomststigning beskedne udgifter. Jeg tror altså, det ud fra en grænsebetraktning er en fornuftig investering, der her fo-

[Økonomi- og budgetministeren.]

retages, og derfor er jeg helt uenig med fru Lis Møller, når hun siger, at det er en meget letsindig linje, der her er anlagt.

Jeg forstår, at fru Lis Møller var inde på nogle finanspolitiske betragtninger vedrørende særtolden. Dette har intet med særtolden at gøre. Hvad enten vi havde gennemført særtolden eller ikke — eller den midlertidige importafgift, som den hedder, for nu at tale korrekt — så ville vi have fremsat dette forslag, fordi vi mener, det både er rimeligt og fornuftigt. Derfor forstår jeg måske nok, at fru Lis Møller med et lidt lettelsens suk citerer udtalelser fra før den franske revolution, nemlig: „Efter os kommer syndfloden.“ Jeg forstår, at fru Lis Møller er glad for, at hun nu ikke længere har ansvaret for det. Det er nemlig rigtigt, at efter den tidligere regering kom syndfloden. Det sker ikke efter den nuværende regering. Vi vil fastholde en stram finanspolitik.

Når fru Lis Møller rejser spørgsmålet om at modtage børn fra udlandet, forstår jeg udmærket godt den menneskelige baggrund for at foreslå det, og det vil da heller ikke møde nogen modvilje fra regeringens side at overveje sådanne spørgsmål. Men fru Lis Møller skal være klar over, at det koster penge. Jeg forstår, at de statsfinansielle betragtninger pludselig glider i baggrunden, når det drejer sig om udenlandske børn og ikke om danske børn. Jeg noterer det bare i forbifarten — ikke fordi jeg vil sige noget som helst ondt om tanken, for jeg synes, vi har en almenmenneskelig pligt til at afvikle og modvirke, hvad der er af dårlighed også uden for vort eget land.

Fru Nathalie Lind gjorde nogle forskellige bemærkninger, som jeg til dels har svaret på i det, jeg svarede fru Lis Møller. Men jeg vil gerne tilføje én ting: når fru Nathalie Lind taler om, at det, vi foreslår her, er en økonomisk lettelse for de velhavende akademiske grupper, beder jeg om at få den udtalelse nærmere motiveret i dens videre politiske perspektiv. Jeg tror ikke, fru Nathalie Lind kan fastholde, at det her drejer sig om særlige privilegier, særlige lettelser for de velstående akademiske grupper. Men jeg vil da gerne tage den betragtning, der ligger bag ved fru Nathalie Linds ord, til indtægt for, at når vi kommer til at diskutere lønproblemer for de velstillede akademiske grupper,

hvad enten de er sagførere eller andet, har jeg fru Nathalie Linds tilslutning til at vise en tilbageholdenhed, som den tidligere regering ikke viste. På anden måde kan fru Nathalie Linds bemærkninger ikke forstås, og ud fra det synspunkt takker jeg for bemærkningerne.

Til hr. Ole Vig Jensen kun den bemærkning, som socialministeren har svaret på, at socialministeren ikke har været udsat for pressionsgrupper. Jeg har heller ikke hørt om, at der skulle være nogen pressionsgrupper, der havde medvirket. Men det generede mig lidt, at hr. Ole Vig Jensen sagde, at det var pressionsgrupper, som var privilegerede. Jeg vil bede om at få det nærmere motiveret. Jeg tænker på de indkomstpoltiske overvejelser, vi i det kommende år kommer til at stå i, når man nu pludselig fra de radikales side for disse indtægtsmellemgupper taler om privilegerede mellemgrupper, og når man fra venstres side taler om de sænlig privilegerede, højt gagerede akademiske grupper. Jeg interesserer mig for at høre, hvad det er, man egentlig mener, og om man har nogen vejledning til mig som økonomi- og lønningsminister med hensyn til, hvad jeg skal gøre i fremtiden.

Albertsen: Jeg kan da godt forstå, at de tre ordførere fra venstre, konservative og radikale efter alt at dømme ikke befinder sig sænlig godt i dag. Det er karakteristisk, at det er ikke de tre samme ordførere, som da vi behandlede lovforslagene i foråret, bortset fra at den daværende minister i dag optræder som venstres ordfører. Jeg erindrer de udtalelser, som dengang faldt fra de ærede medlemmer fru Clara Munck og fru Grethe Philip. Fru Grethe Philip sagde: vi stiler imod, at disse ophold skal være gratis i daginstitutionerne, og fru Clara Munck sagde: vi ville selvfølgelig hellere være i den situation at lette for disse grupper, der her kommer ind i billedet, mens det daværende medlem fru Eva Ree sagde: det er med inderlig ulyst, man går ind i denne problematik og tager stilling dertil, og det er kun, fordi forholdene tvinger dertil. Nu kommer altså repræsentanter for de samme partier i dag og siger: ja, men hvis man nu har disse penge, hvorfor så ikke bruge dem til en hel bunke andre ting? Det havde været nyttigt, om vi dengang havde fået præsenteret en

[Albertsen.]

sådan ændret socialpolitisk målsætning, som man i dag forsøger at stille op. Jeg synes, man skulle tage stilling til det konkrete lovforslag — det kommer vi til i socialudvalget — og jeg går ud fra, at den linje, som vi tilstræber på dette område: at sigte på bredest mulig tilslutning og helst enighed, også vil kunne gennemføres i dette tilfælde. Lad så være, det skal ledsages af bitre og sure bemærkninger i anledning af, at den politik, man fuldførte den 12. marts i år, nu ændres. Det viser klart, at der er forskel på, hvem der leder dette land; der er forskel på, hvem der er socialminister. Det kan være bittert at konstatere for den, der er blevet udskiftet, men tag nu engang realiteterne til efterretning, det er det klogeste.

Lis Møller: Det var rart for socialministeren, at hun i dag havde budgetministeren ved sin side, så han kunne gribe ind.

Jeg talte om kolossale udgiftsstigninger på finanslovforslaget 1972-73, hr. budgetminister, og advarede derfor imod at gennemføre den udgiftsstigning, som dette lovforslag indebærer. Det koster penge at tage udenlandske, krigsramte børn til Danmark, men det stod jeg da også og sagde at det gjorde. Det ved jeg da godt, men jeg spurgte netop, om det ikke var rimeligere, når vi nu altså havde 50 mill. kr. til rådighed, at bruge nogle af disse penge til at hjælpe disse børn i stedet for at bruge dem på dette forslag. Jeg vil gerne hjælpe kvinderne ude på arbejdsmarkedet, men i dag er det jo kun en privilegeret gruppe, der har børn i institution, så lang tid institutionsbehovet ikke er dækket, og jeg synes, at man kunne bruge også nogle af disse penge til at sørge for, at dette behov blev dækket, i stedet for at sætte priserne ned.

Nathalie Lind: Budgetministeren kom med en fortrinlig redegørelse for, hvilken betydning det havde at få flere kvinder med i erhvervslivet. Jeg er helt enig i disse ting. Det blev sagt, at forslaget var led i en familiepolitisk linje. Også den kan jeg tilslutte mig. Men det gjorde jeg jo også i mit første indlæg. Jeg sagde, at venstre er enig i, at det, vi skal tilstræbe, er en større dækning med børneinstitutioner. Der arbejder vi på samme linje.

Jeg mener derimod, at budgetministerens argumentation halter, så længe det ikke er bevist, at den forældrebetaling, der er tale om, er prohibitiv og forhindrer kvinderne i at tage arbejde. Det er dér, vi skal hen, det er det, vi skal vurdere. Ikke almindelige påstande om, at blot dette at sænke forældrebetalingen med 15 pct. i sig selv vil betyde, at flere kvinder tager erhvervsarbejde. Jeg tror, det også er andre ting, der ligger bag, også andre økonomiske ting, der ligger bag. Det er sikkert et samspil af mange faktorer, og jeg savner beviset for, at det nøjagtigt er denne 15 pct.s forhøjelse og ikke højere skatter og andre forhold, der gør det vanskeligt for kvinderne at tage det arbejde, de gerne vil have. Glemmes må det heller ikke, at de kvinder, der ikke kan få institutionspladsen, i hvert fald er forhindret i at tage arbejdet. Derfor var det, jeg sagde, at vi er enige om en fortsat udbygning, men det er en anden ting, hvad der i givet fald skal betales af forældrene.

Budgetministeren ønskede en forklaring på, hvordan jeg dog kunne påstå, at dette lovforslag også indeholdt en økonomisk lettelse for vellønnede ægtepar; jeg nævnedes som eksempel akademikere. Jeg sagde udtrykkeligt: også indeholdt en lettelse. Det synes jeg ikke er så svært at regne ud. Når den pris, der er fastsat, skal nedsættes efter det forslag, regeringen her kommer med, så skal samtlige forældre, også de, der ligger oven over fripladsgrænserne, i forhold til i dag præstere en mindre betaling, og det vil altså også gælde et ægtepar, der er læger eller statstjenestemænd, og som betaler, som en anden ordfører var inde på her, 25 pct. af, hvad de reelle udgifter er ved, at barnet er i en børneinstitution. De skal nu have en ekstra lettelse. Det var det, jeg hentydede til, og det var måske også det, hr. Albertsen var inde på, da han sagde, om det overhovedet var den rigtige vej at gå, men det kunne vi se i udvalget.

Budgetministeren efterlyste tilbageholdenhed fra min side eller fra venstres side over for krav om højere lønninger til offentligt ansatte eller til andre mere velaflagte grupper. Jeg synes blot, jeg må have lov at minde om, at tjenestemandsforslaget var vi da vist enige om, og i den tidligere regerings tid var der en strejke i forbindelse med de krav, der kom fra Akademikernes Samar-

[Nathalie Lind.]

bejdsudvalg. Tilbageholdenhed fra min side vil man også kunne vente i fremtiden.

Ole Vig Jensen: Jeg kan takke socialministeren for villighed til at drøfte nogle af de spørgsmål, som vi har rejst, i udvalget, men jeg forstod, at der ikke var noget tilsagn om positivt at ville drøfte nogle af disse alternative muligheder, som vi har stillet op i det, jeg nævnte på mit partis vegne, og det kan jeg selvfølgelig kun beklage. Jeg håber dog, vi fortsat kan gå ind i en diskussion, som kan vise en vej ud af det, som jo er problemet: ikke at skaffe billigere børnehavesteder på nuværende tidspunkt, men at skaffe flere. Jeg forstod på indlæggene fra begge ministre, at her var noget, man var lydhør over for: at skaffe flere institutionspladser, ikke bare for børnenes skyld — men vel først og fremmest for børnenes skyld — men også for at skaffe flere muligheder for, at vi kan få flere kvinder ud i beskæftigelse i erhvervslivet.

Økonomi- og budgetministeren efterlyste svar på fra min side, hvad vi mente med pressionsgrupper, som var særlig privilegerede. Nu skal jeg ikke fortænke ministeren i at være optaget af sine egne problemer i økonomi- og budgetministeriet, som jo har noget med løn at gøre, men jeg nævnte i den forbindelse ikke noget om indkomster, men gik alene ud fra, at det er et privilegium i dag overhovedet at have et barn i en daginstitution. Det vidner ventelisternes antal og størrelse om. Jeg er bekendt med, at f. eks. i en større provinsby er antallet af børn, der er på ventelister, større end det antal, der er i institutionerne, og jeg er bekendt med fra min egen hjemkommune, hvor jeg bl. a. arbejder med disse ting, at der på ventelisterne findes børn, som socialt set har et vældigt behov for at komme i børnehaven, i daginstitution under en eller anden form. Det er derfor, vi gerne vil åbne for muligheden, og jeg gentager: hvis der er økonomiske muligheder, da at åbne for, at vi får skaffet nogle flere pladser og får skaffet uddannelsesmuligheder for det personale, som vi har brug for til dette arbejde.

Økonomi- og budgetministeren (Per Hækkerup): Jeg er lige ved at kunne takke de tre ordførere, der har haft ordet, for jeg

synes, det er, ligesom om vi er kommet ned på et lidt mere rimeligt niveau i debatten. Det er, ligesom om det, der var skruet så højt op, er jævnet lidt hen ad jorden, og det synes jeg er fornuftigt, for det er på det grundlag, vi skal snakke om disse problemer.

Jeg er glad for, at jeg af hr. Ole Vig Jensen fik definitionen på, hvem de privilegerede er, for der er jo en tendens til i den offentlige debat, når man taler om privilegerede, at knytte det sammen med indkomstens højde, men jeg forstår, at det var slet ikke meningen. De privilegerede var dem, der havde børn i daginstitutionerne, og de uprivilegerede var dem, der stod på ventelisterne. Jeg håber, at man i administrationen — det er jeg sikker på at socialministeren vil være enig i — vil tage hensyn til de familier, hvor der er det største sociale behov for at få børnene i daginstitutioner.

Også fru Nathalie Lind kan jeg takke for nogle af udtalelserne. Jeg kan ikke huske nøjagtigt, om fru Nathalie Lind sagde „også“ i forbindelse med de velstillede akademikere, men det tvivler jeg ikke om, det må jo stå i manuskriptet. Men det, jeg synes er det interessante, er, at når man diskuterer et sådant problem, så falder fru Nathalie Lind altså for fristelsen til kun at nævne den gruppe. Hvorfor? For at gøre et i øvrigt rimeligt og fornuftigt lovforslag mistænkeligt i deres øjne, som ikke hører til blandt de højere lønnede akademikere.

Jeg takker for tilsagnet om, at fru Nathalie Lind vil føre en positiv familiepolitik, og jeg takker for tilsagnet om, at fru Nathalie Lind vil være til at få i tale, når vi skal til at drøfte lønproblemer, også vedrørende akademikernes lønproblemer. Det varer såmænd ikke så længe, før vi kommer til at drøfte de problemer; nu har jeg altså på forhånd venstres tilslutning til, at der skal føres en tilbageholdende linje, det takker jeg for.

Fru Lis Møller havde en lille, hvad skal vi kalde det, en lille ondskabsfuldhed til socialministeren, idet det ærede medlem sagde, at nu kunne socialministeren jo være glad for, at hun havde økonomi- og budgetministeren ved sin side i dag. Jeg beklager dybt, jeg ikke var der forleden dag, da man diskuterede et andet af socialministerens forslag. Jeg vil da gerne sige, at jeg finder det ikke

[Økonomi- og budgetministeren.]

særlig rimeligt over for en ny minister i en debat at inddrage en anden ministers problemer, nemlig mine, uden overhovedet at orientere om, at man agter at komme ind på disse problemer. Havde jeg vidst, man ville have taget en almindelig økonomisk, finanspolitisk diskussion ved den lejlighed, så havde jeg selvfølgelig været her, og så havde jeg selvfølgelig svaret oppositionen, men nu valgte man altså — nu valgte man altså bevidst — at benytte den situation, som dengang forelå. Derfor var jeg klar over, at jeg måtte naturligvis være her i dag til denne debat, og jeg kan forstå, at jeg må være her i dag og i morgen og i overmorgen og næsten hver eneste dag, indtil vi har haft den finanslovdebat, for før kan man jo ikke holde de vilde heste i tømme i de 2-3 grupper; de skal jo op, hver eneste gang der er en debat om et eller andet problem. Jeg elsker sådanne debatter, og jeg skal være her hver eneste gang, der er en lejlighed til det.

(Kort bemærkning)

Albertsen: Jeg skal blot slå fast i anledning af det, man har antydnet med hensyn til udbygning osv., at udbygningen fortsætter i det tempo, som der er lagt op til; der sker ingen ændringer her. Jeg skal også slå fast, at det, der er tale om, er en håndsækning, ikke til bestemte isolerede grupper, men til alle de forældre, der har børn på disse institutioner, en håndsækning, som den tidligere regering ikke ville yde dem.

Jeg skal også slå fast over for hr. Ole Vig Jensens spørgsmål, at vi selvfølgelig under udvalgsarbejdet kan drøfte alle relevante spørgsmål, der har med denne problematik at gøre, og at vi som hidtil vil tilstræbe, at vi kan mødes og finde en fornuftig løsning, som alle kan tiltræde.

Det, der er understreget med initiativet her, er vores principielle holdning, samtidig med at vi fører lovreglerne tilbage, som vi afgav løfte om. Det, vi stiler mod, er, at disse ophold skal være gratis, og det foreligende lovforslag er et skridt i denne retning.

(Kort bemærkning)

Nathalie Lind: Det bliver meget kort. Jeg vil bare sige til hr. Per Hækkerup, hvad enten vi nu er i himlen eller på jorden . . .

Formanden: Økonomi- og budgetministeren.

Nathalie Lind: Undskyld. Jeg vil blot sige til økonomi- og budgetministeren, at hvad enten vi nu er i himlen eller på jorden, så takker jeg altså for den erkendelse, der er af, at dette forslag også giver fordele til de højere lønnede; det er det, jeg synes er unødvendigt.

(Kort bemærkning).

Ole Vig Jensen: Jeg vil sige til økonomi- og budgetministeren, at jeg er ikke ked af, at vi er ved at nærme os en enighed i dette spørgsmål. I og for sig mangler jeg nu blot budgetministerens tilsagn om at medvirke til, at flere kan få gavn af disse pladser, idet jeg forventer, at ministeren vil erkende, at det er ikke de forældre, der i dag har indtægter på 40-50.000 kr., og som er privilegeret ved at have fået et barn i børnehaven, der yderligere skal have hjælp, men det er en række af de børn, hvis forældre nu har dem på ventelister, som har en indtægt, der ligger væsentligt under, og som har et vældigt behov for at få disse institutionspladser til rådighed. Kan vi nå til enighed også på det punkt, så synes jeg, vi er nået meget langt.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til socialudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af statsbanelov.

(Lovforslaget (nr. 54) findes i tillæg A. sp. 937, fremsættelsen i tidenden sp. 977).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Knud Damgaard: anbefaler lovforslaget vedtaget.